

KONCEPČNÝ NÁVRH

NOVÁ VÍZIA PRE SLOVENSKÉ PÔDOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA V RÁMCI EÚ

Slovenské pôdohospodárstvo čelí tlaku globalizácie, klimatickým výzvam, generačnej výmene a zložitej byrokracii. Ak má byť nová európska vízia prospešná pre Slovensko, mala by byť prispôsobená našim špecifikám a zohľadňovať dlhodobý zanedbaný potenciál vidieka.

Na základe rozsiahleho konzultačného procesu s aktérmi na vidieku (od roku 2019 sa zapojilo viac ako 2200 ľudí) predkladáme návrh, ako by mala vyzeráť Nová vízia pre európske poľnohospodárstvo z pohľadu Slovenska a zároveň otvárame tento návrh ďalšiemu konzultačnému procesu ako živý dokument:

ÚVOD

Slovenské pôdohospodárstvo a vidiek predstavujú základné piliere národného hospodárstva, potravinovej bezpečnosti, biodiverzity a kultúrneho dedičstva.

V kontexte novej vízie Európskej komisie pre agropotravinársky sektor a dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti do roku 2040 je kľúčové zabezpečiť, aby boli záujmy Slovenskej republiky zohľadnené spravodlivo a cielene.

Transformácia musí byť postavená na princípoch odolnosti, ekologickej a digitálnej udržateľnosti, inklúzie a inovácii. Rovnako musí vychádzať z vyhodnotenia funkčnosti, efektívnosti, citelnosti a prínosov doterajších nástrojov podpory.

STRATEGICKÉ PRIORITY PRE SR

1) Potravinová sebestačnosť a bezpečnosť

- Zvýšiť mieru domácej produkcie základných potravín (mlieko, mäso, ovocie, zelenina) o 20 % do roku 2030.
- Rozvoj lokálnych a regionálnych potravinových reťazcov ("z dvora na stôl") pre posilnenie potravinovej suverenity.
- Strategická potravinová a krízová rezerva (sucho, vojnový konflikt, klimatické šoky).

- Vytvorenie mapovania rizík v potravinovom reťazci ako súčasť krízového manažmentu.

2) Rovnovážna podpora malých, stredných a veľkých farmárov

- Spravodlivé rozdelenie dotácií v prospech MSVP a ekologických fariem.
- Podpora nástupu mladých farmárov: prístup k pôde, financiám, technike a know-how.
- Rozvoj kooperačných modelov (odbytové organizácie výrobcov a pod.), platformy pre zdieľanie techniky a spracovateľských kapacít.
- Zriadenie regionálnych servisných a spracovateľských centier.

3) Ochrana pôdy a biodiverzity

- Prijatie právnej ochrany proti špekulatívnym nákupom pôdy a jej vyňatiu z ekologickej a produkčnej funkcie.
- Obnova krajinných prvkov (remízky, mokrade, vetrolamy, agrolesnícke pasy).
- Monitoring a hodnotenie ekologického stavu pôdy, vody a biodiverzity (v súlade s EÚ rámcom).

4) Ekologická a trvalo udržateľná transformácia poľnohospodárstva

- Rozšírená podpora ekologického a regeneratívneho poľnohospodárstva: cielená podpora, vzdelávanie, rozvoj bio trhu.
- Akčný plán pre ekologické poľnohospodárstvo s cieľom dosiahnuť minimálne 25 % pôdy obhospodarovanej v ekologickom režime do roku 2030.
- Stať sa lídrom v oblasti ekologického poľnohospodárstva v Európe.
- Zavedenie motivačných schém pre farmárov, ktorí zlepšujú kvalitu pôdy, vody a biodiverzity.
- Podpora prirodzených riešení, programy na obnovu degradovanej pôdy, uhlíkové poľnohospodárstvo.
- Prístup k biopreparátom a ekologickým alternatívam k syntetickým latkám.

5) Ekologická a digitálna transformácia

- Precízne a digitálne poľnohospodárstvo (senzory, GIS, AI, satelitné dáta).
- Podpora otvorených platforiem na zber a zdieľanie environmentálnych dát.
- Dotácie viazane na preukázateľne environmentálne a klimatické výsledky.
- Rozvoj trhu s uhlíkovými a prírodnými kreditmi, napr. cez EÚ certifikačné mechanizmy.

6) Živý, atraktívny a udržateľný vidiek

- Závazná dlhodobá Vízia a Akčný plán pre vidiek: bývanie, doprava, školstvo, zdravie, digitálna infraštruktúra, turizmus.
- Podpora komunitných, kultúrnych a remeselných projektov (ochrana tradícií, rozvoj gastroturizmu a udržateľnej vidieckej turistiky).
- Podpora komunitnej energetiky a mikroprojektov (OZE, komunitné služby).
- Generačná obnova: granty pre mladé rodiny, komunitné centra, podporené participatívne plánovanie.
- Podpora spolupráce medzi obcami, školami, podnikateľmi a občianskymi organizáciami.

7) Poradenstvo a vzdelávanie

- Posilnenie odborného poradenstva v oblasti ekologického, digitálneho a ekologicky udržateľného hospodárenia.
- Vzdelávacie a inovačné centra na regionálnej úrovni pre farmárov, mládež a obce.
- Digitálne platformy pre celoživotné vzdelávanie, mentorstvo a zdieľanie poznatkov (digitálny AKIS).
- Prepojenie výskumných inštitúcií, univerzít a škôl s praxou.

8) Zjednodušenie a transparentnosť riadenia

- Digitalizácia procesov podávania žiadostí, kontroly a výkazníctva.
- Pravidelne a včasné vyplatenie podpory a právna istota farmárov.
- Zriadenie ombudsmana pre farmárov a participatívne hodnotenie politík.

IMPLEMENTACIA V RAMCI EU POLITIKY

- Aktívna účasť SR v dialógoch o budúcej SPP, Reforma SPP po 2027 a nový finančný rámec EÚ.
- Národná pozícia vypracovaná participatívnym a transparentným spôsobom – široká celospoločenská diskusia.
- Presadzovanie princípu subsidiarity a flexibility v rámci EU politík.
- Koordinácia v rámci V4, podunajského priestoru a zapojenie do Vidieckeho paktu.

ZÁVER

Slovensko by malo využiť príležitosť novej Vízie EÚ na transformáciu pôdohospodárstva a rozvoj vidieka. Nepremárniť opäť ďalšiu príležitosť.

Kľúčom je strategické smerovanie k sebestačnosti, ekologickej a digitálnej udržateľnosti a posilňovaniu komunitnej odolnosti. Len tak sa podarí zabezpečiť životaschopný, atraktívny a perspektívny vidiek pre súčasne aj budúce generácie. Vyžaduje si to odvahu, víziu, inovácie a participatívny prístup naprieč všetkými úrovňami spoločnosti.

Spracoval: Slovenský vidiecky parlament (SVP)

Zodpovedný autor: JUDr. Marieta Okenková, PhD.

Dátum: jún 2025